

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบโดยตรงต่อคนไทยทำให้คนไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอันหลากหลายดังกล่าวข้างต้น กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้คนไทยได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างมากมายและรวดเร็วทั้งที่มีคุณค่าและไม่มีคุณค่า การสื่อสารโทรคมนาคมและการขนส่งที่ก้าวหน้าทำให้เกิดการไหลถ่ายเทของข้อมูลทำให้ประชาคมโลกมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างกว้างขวาง ต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆจากการได้ยินได้เห็นผ่านการสื่อสารโทรคมนาคมที่แพร่กระจายไปทั่วโลก ไม่ว่าจะเกิดอะไรในเสี้ยวใดของโลกก็จะสามารถล่วงรู้กันภายในเสี้ยววินาทีเช่นเดียวกัน ดังนั้นประชาชนต้องคิดตัดสินใจเร็วขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีความรู้ความสามารถพื้นฐานเพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่ดี มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เลือกใช้ข้อมูลข่าวสารในการตัดสินใจอย่างถูกต้องเพื่อแก้ปัญหาและให้ก้าวหน้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลก ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้คือคุณภาพของคน ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพที่สามารถพัฒนาให้เด็กเป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ชนาธิป พรกุล, 2544)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ระบบการศึกษาภายในมีปัญหา จากรายงานสรุปผลการศึกษาศักยภาพของเด็กไทยระยะที่ 1 พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษามีศักยภาพในทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต โดยเฉพาะทักษะการคิดต่ำสุด (กองวิจัยการศึกษากรมวิชาการ 2540) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในเอกสารการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : สู่อุณหภูมิและความมั่นคงของชาติในศตวรรษหน้า ที่กล่าวว่า ความสามารถของเด็กไทยที่ต้องแก้ไขโดยด่วน คือพื้นฐานในการเรียนรู้ในอนาคต กระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาของนักเรียน จะเห็นได้ว่าการคิดเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้เพราะว่าความรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งยังเป็นการแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี จึงถือได้ว่าการคิดเป็นส่วนหนึ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต เป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็กไทย อย่างไรก็ตามในวงการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ต่างค้นพบว่าการพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัด

และยังไปได้ไม่ถึงเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการ ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีผลงานวิจัยจำนวนมาก บ่งชี้ว่า ในการสอนวิชาต่างๆ นักเรียนสามารถทำได้ดีในส่วนที่เกี่ยวกับทักษะการคิดพื้นฐาน แต่เมื่อถึงส่วนที่ต้องใช้ความคิดเหตุผล นักเรียนยังไม่สามารถทำได้ดี (ปิยะรัตน์ ภัณฑิพ, 2545) สำหรับประเทศไทย วงการศึกษาได้มีการเคลื่อนไหวในเรื่องการสอนให้คิดเป็นมาหลายปีแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการนำไปใช้อย่างกว้างขวางทำให้ปัญหาคุณภาพด้านการคิดยังมีอยู่เรื่อยมา ดังนั้นเมื่อมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา โดยการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการคิด จึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาอย่างจริงจัง (ทิสนา เขมมมณีและคณะ, 2544, หน้า 14)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 ได้ระบุไว้ว่า ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 12) ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยสมอง ด้วยกายและด้วยใจ เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองโดยมีการเชื่อมโยงกับธรรมชาติ จินตนาการ ความงาม ปัญญาและฐานความจริง นักเรียนที่พึงปรารถนาในอนาคตควรเป็นนักเรียนที่มีทักษะ การคิดระดับสูง ทั้งนี้เพราะทักษะการคิดเป็นหัวใจของการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนได้เข้าถึงความรู้ และความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การปลูกฝังหรือการพัฒนาการคิด ต้องเริ่มตั้งแต่ นักเรียนเข้าสู่สถานศึกษา เพราะนักเรียนมีธรรมชาติของการอยากรู้ อยากเห็นสูงอยู่ แล้วถ้านักเรียนได้รับการกระตุ้นส่งเสริมตั้งแต่ต้นจะเป็นการช่วยพัฒนาศักยภาพทางการคิดที่มีอยู่ในตัวให้ก้าวหน้าถึงขีดสุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 14) นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้เพื่อพัฒนา นักเรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า มีทักษะ และกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญาและ ทักษะในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 4)

อย่างไรก็ตามจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หลังจากที่สถานศึกษาใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานมาระยะหนึ่งแล้ว พบว่ามาตรฐานด้านนักเรียน มาตรฐานที่ 4 คือ นักเรียนมี ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงเสียเป็นส่วนใหญ่ จากการสรุปการประเมินผลของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2549 จากสถานศึกษาจำนวน 17,526 แห่ง มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 11.1 ที่มีผลการประเมินอยู่ใน

ระดับดี และได้ผลการประเมินค่าที่สุดจากมาตรฐานทั้งหมด 14 มาตรฐาน โดยภาพรวมของการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์และคิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ของนักเรียนบรรลุผลน้อยมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 1) ซึ่งยังไม่เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร ดังนั้นสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่จะดำเนินการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพได้อย่างแท้จริง เกิดทักษะการคิดและรับผิดชอบโดยตรงต่อการลงมือปฏิบัติ โดยจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ต่อนักเรียน ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการหรือผู้ทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ ปลอดภัย เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนที่ต้องอาศัยครูเป็นกัลยาณมิตร และสามารถใช้ทักษะการคิด เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ (สันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2544)

ทั้งนี้การสอนทักษะการคิดพื้นฐานให้แก่ นักเรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งภาษาไทยเป็นกลุ่มสาระหนึ่งที่เอื้อต่อการดำเนินการสอนทักษะการคิด เพราะภาษาไทยเป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อแสดงความคิด ความรู้สึกและความต้องการ การสอนภาษาไทยไม่ควรเน้นการการอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว แต่ควรเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและสอนภาษาเพื่อพัฒนากระบวนการคิด ซึ่งเนสเซล (Nessel, 1989; อ้างถึงใน หรรษา นิลวิเชียรและคณะ, 2547, หน้า 47) ได้กล่าวว่าไว้ว่าความคิดกับภาษาพัฒนาไปพร้อมกัน การพัฒนาภาษาจะช่วยส่งเสริมการคิด ภาษาจะเป็นสื่อกลางที่ช่วยจัดระบบความคิดและช่วยการคิด ความสำคัญของการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้วิชาภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในมาตรฐาน ท.1.1 ใช้กระบวนการสร้างความรู้ความคิดไปใช้ตัดสินใจและมีนิสัยรักการอ่าน (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 12) การพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดให้แก่ นักเรียนนั้นควรมีการสอนวิธีการเรียนรู้ (how to learn) อย่างเป็นระบบและชัดเจน แอสมแมนและคอนเวย์ (Ashman and Conway, 1993) กล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และพฤติกรรมที่แก้ปัญหานักเรียนว่าประกอบด้วย ความรู้ด้านข้อมูลและกลยุทธ์ การจัดการข้อมูล แรงจูงใจของนักเรียน ได้แก่ ความพร้อม ความต้องการและความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียน ทักษะทางองค์การ ได้แก่ การตัดสินใจ การจัดลำดับความสำคัญและการวางแผน โฟการ์ทีและโอเพกา (Fogarty and Opeka, 1990; อ้างถึงใน หรรษา นิลวิเชียรและคณะ, 2547, หน้า 47) เสนอแนะห้องเรียนที่เน้นการสอนคิด (thinking classsroom) ว่าประกอบด้วย สิ่งต่อไปนี้

คือ บรรยากาศที่ส่งเสริมการคิด มีการจัดให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ตั้งคำถามแนวลึก ครัวใช้เวลา คอยคำตอบอย่างเพียงพอ หลังการตั้งคำถาม ใช้ทักษะการคิดที่ชัดเจน มีการระบุทักษะการคิดใน หลักสูตร ใช้ทักษะการคิดสร้างสรรค์อันได้แก่การระดมพลังสมอง การทำนาย การจินตนาการและ การเชื่อมโยง ให้นักเรียนประเมินแนวคิดโดยทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อันได้แก่ การเปรียบเทียบ ความแตกต่างและการจัดลำดับและใช้การคิดร่วมกันตามแนวทางการเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning) มีการใช้แผนผังกราฟฟิค (graphic organizers) และเครื่องมือช่วยคิดอื่นๆ

ในส่วนของจัดการเรียนการสอนในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักในช่วงชั้นที่ 1 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพนักเรียนใน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2549 ผลรวมระดับประเทศ จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 31,637 โรงเรียน พบว่า นักเรียนจำนวน 447,245 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยต่ำโดยนักเรียนทำข้อสอบได้คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน และสูงสุด 36 คะแนน จากคะแนน เต็ม 40 คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.74 และจากการศึกษารายงานผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ได้ดำเนินการประเมินการสอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2549 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ โดยนักเรียนทำข้อสอบได้ คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน และคะแนนสูงสุด 27 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนนมีคะแนน เฉลี่ยร้อยละ 49.74 และจากการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและวิเคราะห์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในระดับเขตพื้นที่ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า นักเรียน ขาดการพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยต่ำ จากสภาพดังกล่าวมีสาเหตุและปัจจัยเกี่ยวข้องอยู่หลายประการ เช่น ปัจจัยด้านตัวครูที่ใช้ วิธีการสอนที่ไม่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน ปัจจัยด้านนักเรียนเองที่ยังขาดการฝึก ทักษะการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มที่จนเกิดทักษะการคิดพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะ การระบุ ทักษะการเรียงลำดับ ทักษะการให้เหตุผลและทักษะการสรุปย่อ (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 4, 2549, หน้า 1) ที่เป็นทักษะที่จะนำไปใช้ในการคิดอื่นๆ ที่มีความ ซับซ้อนและยากขึ้น และจากการที่นักเรียนขาดทักษะการคิดพื้นฐานดังกล่าว ส่งผลให้ผลการ ประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษารอบแรกมาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานอื่นคืออยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งครูควรฝึกให้นักเรียน

รู้จักการสังเกต การสำรวจ การถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อื่นได้เข้าใจ มีทักษะในการเรียงลำดับ ทักษะการระบุ ทักษะการให้เหตุผลและทักษะการสรุปย่อ ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ ตลอดจนใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพก็จะทำให้นักเรียนมีทักษะการคิดขั้นสูงต่อไปได้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2548, หน้า 17-18)

วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมวิธีหนึ่งเพื่อพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มนักเรียนจะมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม การที่แต่ละคนมีวัยใกล้เคียงกันทำให้สื่อสารเข้าใจกันเป็นอย่างดีและนักเรียนได้ใช้ความคิดและปฏิบัติแล้วแสดงความคิดของตนเอง แลกเปลี่ยนกับเพื่อนในกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้นักเรียนพัฒนากระบวนการคิดพื้นฐาน ทักษะในการสื่อสาร ทักษะทางสังคม รวมทั้งการจัดการและกิจกรรมส่วนใหญ่ภายในห้องเรียนจะดำเนินไปด้วยตัวนักเรียนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ วางแผนกิจกรรมและจัดหาแหล่งข้อมูลที่จะให้เกิดการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้ขยายความรู้ความคิดของนักเรียนให้สมบูรณ์ ครูจึงมีบทบาทสำคัญหลายประการมากกว่าเป็นผู้สอนอย่างเดียว จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคนพัฒนาก้าวหน้าขึ้น (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 224 – 226) และยังสามารถนำมาใช้กับการเรียนทุกวิชาและทุกระดับชั้น โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทำให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนานักเรียนในด้านทักษะการคิดพื้นฐาน การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อน การเน้นคุณธรรมจริยธรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม การสร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมกันและความร่วมมือภายในกลุ่ม การเรียนรู้โดยกลุ่มร่วมมือในชั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) เป็นเทคนิคหนึ่งในการเรียนรู้แบบร่วมมือ (วิมลรัตน์สุนทรโรจน์, 2545, หน้า 21-22) ที่มุ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างมากที่สุด โดยอาศัยการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มนักเรียนร่วมกัน โดยมีการเสริมแรง การให้รางวัล รวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์รวมทั้งทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิดพื้นฐาน การแก้ปัญหาและอื่นๆ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) และนักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติว่าแตกต่างกันหรือไม่ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานได้หรือไม่และผลเป็นอย่างไร โดยการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) กับแบบปกติ ซึ่งผลการวิจัยเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยการนำการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW)
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) กับแบบปกติ

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) สูงกว่าแบบปกติ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 กลุ่มเครือข่ายทุ่งไผ่-สีจืด อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 10 โรงเรียน 12 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 198 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาฝ้าย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 52 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จากประชากร โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ซึ่งในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบจับคู่ (matching procedure) โดยนำคะแนนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาคเรียนที่ 1 ของนักเรียนทั้ง 2 ห้องมาลดกันแล้วเรียงลำดับคะแนนจากน้อยไปมากจนครบ 52 คน จับคู่คะแนนที่ใกล้เคียงกันได้ 26 คู่ แล้วจับฉลากเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมครั้งนี้ คือกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้ซึ่งแปรค่าออกเป็น 2 วิธี

3.1.1 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW)

3.1.2 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3.2.1 ทักษะการคิดพื้นฐาน

4. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุดพื้นฐานทางภาษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หน่วยที่ 18 เรื่องนิทานจากท้องฟ้า ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาจากบทเรียนและจากสื่อประกอบบทเรียน ได้แก่ บทสนทนา บทความสั้น ๆ ข่าว โฆษณา เพลง นิทาน บทร้อยกรอง และปริศนาคำทาย

5. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้กลุ่มละ 11 ครั้ง 16 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 22 ครั้ง 32 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มย่อย อดความสามารถกัน จัดเป็น 2 กลุ่ม เรียกว่า “กลุ่มบ้านของเรา” (home group) และ “กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ” (expert group) สมาชิกของแต่ละกลุ่มศึกษาหัวข้อที่ได้รับมอบหมายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำความรู้ไปอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มบ้านของเราฟัง เป็นการเรียนที่ส่งเสริมความร่วมมือและถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของนักการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นเตรียม โดยจัดนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ผู้สอนแนะนำการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (JIGSAW) เช่น บทบาทของนักเรียนในกลุ่ม ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียน

1.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนและเตรียมความพร้อม โดยนักเรียนทบทวนบทเรียน ผู้สอนแนะนำเนื้อหาและแหล่งข้อมูล มอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มและอธิบายขั้นตอนในการทำงาน

1.3 ขั้นปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มบ้านของเรา โดยแต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ขั้นตอนนี้สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.3.1 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาสาระคนละ 1 ส่วน และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบให้

1.3.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราแยกย้ายไปรวมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ซึ่งได้รับเนื้อหาเดียวกัน เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แล้วร่วมกันทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นอย่างละเอียด และร่วมกันอภิปรายหาคำตอบในประเด็นที่ได้รับมอบหมาย

1.3.3 สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปสู่กลุ่มบ้านของเรา โดยแต่ละคนนำเสนอความรู้ในเนื้อหาสาระที่ตนได้ศึกษาในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ทำให้สมาชิกทุกคนได้เรียนรู้ภาพรวมของสาระทั้งหมด

1.4 ขั้นตรวจสอบผลงานและความเข้าใจ แต่ละกลุ่มรายงานผลการเรียนรู้ต่อชั้นเรียน สมาชิกในชั้นร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น ผู้สอนและนักเรียนประเมินผลการนำเสนอผลงาน ผู้สอนเสนอแนะและอธิบายเพิ่มเติม

1.5 ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนและนักเรียนร่วมสนทนาผลการเรียนรู้โดยครูใช้คำถามตรวจสอบความรู้ความเข้าใจให้นักเรียนสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการตอบคำถาม สมาชิกทุกคนทำแบบทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ แต่ละคนจะได้คะแนนเป็นรายบุคคล แล้วนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้านของเรามารวมกัน หรือหากค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัล

2. การจัดการเรียนรู้แบบปกติ หมายถึง การสอนที่ผู้วิจัยทำการสอนโดยยึดแนวทางการสอนตามคู่มือครู ซึ่งประกอบ 3 ขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นนี้ผู้สอนใช้ประเด็นคำถาม สถานการณ์หรือกิจกรรมที่กระตุ้น หรือท้าทายให้นักเรียนเกิดความสงสัย โกรธรู้

2.2 ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มุ่งจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต โดยใช้สื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้และความสนใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอ กิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน สรุปความรู้ด้วยตนเอง

2.3 ขั้นวิเคราะห์ อภิปรายและสรุปผลงาน ในขั้นตอนนี้ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปผลที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์

3. ทักษะการคิดพื้นฐาน คือ ทักษะการคิดพื้นฐานที่มีขั้นตอนการคิดไม่ซับซ้อน เป็นทักษะพื้นฐานของการคิดขั้นสูง ทักษะการคิดแสดงออกถึงการกระทำหรือพฤติกรรมที่ต้องใช้ความคิด วัดได้โดย ทักษะการคิด 5 ทักษะประกอบด้วย

3.1 ทักษะการสังเกต (observing) หมายถึง การรับรู้และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ทั้งด้านปริมาณ และคุณลักษณะ แล้วรายงานข้อมูลตรงตามข้อมูลเชิงประจักษ์โดยไม่มีความคิดเห็น

3.1.1 ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน (หู ตา จมูก ลิ้น กาย) ในการสำรวจสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

3.1.2 ให้ข้อมูลการสังเกตที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์โดยไม่ใช้ความคิดเห็นหรือตีความข้อมูล

3.2 ทักษะการให้เหตุผล (reasoning) หมายถึง การบอกที่มาหรือสิ่งที่เป็นสาเหตุของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมนั้นๆ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 รับรู้ทำความเข้าใจประสบการณ์หรือพฤติกรรมที่ต้องการรู้สาเหตุ

3.2.2 ค้นหาสาเหตุที่เชื่อถือได้ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้เกณฑ์ตามหลักตรรกะ สังคมยอมรับได้ มีข้อมูลหลักฐานสนับสนุน ทดลองตรวจสอบและมีเหตุผลเชิงประจักษ์

3.2.3 อธิบายให้เห็นความสอดคล้องของสาเหตุและผล

3.3 ทักษะการระบุ (identifying) หมายถึง การบ่งชี้สิ่งต่างๆหรือบอกส่วนต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบหรือลักษณะของสิ่งที่ศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.3.1 สังเกตสิ่งที่สนใจ

3.3.2 บอกข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งที่สนใจตามที่สังเกตให้ได้มากที่สุด

3.3.3 เชื่อมโยงลักษณะของสิ่งที่สังเกตกับลักษณะของสิ่งที่รู้มาก่อนแล้วหรือจากประสบการณ์

3.4 ทักษะการจัดลำดับ (ordering) หมายถึง การนำสิ่งต่างๆ แต่ละสิ่งมาจัดเรียงไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.4.1 สังเกตสิ่งต่างๆ แล้วเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง

3.4.2 กำหนดเกณฑ์การจัดเรียงลำดับ

3.4.3 นำสิ่งที่ต้องการจัดเรียงลำดับมาจัดเรียงในทิศทางเดียวกันจากปริมาณมากไปยังปริมาณน้อยหรือจากปริมาณน้อยไปยังปริมาณมาก

3.5 ทักษะการสรุปย่อ (summarizing) หมายถึง การจับเฉพาะใจความสำคัญของเรื่องที่ต้องการสรุป แล้วนำมาเรียบเรียงให้กระชับ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.5.1 ศึกษาเรื่องที่ต้องการสรุปย่อให้เข้าใจ

3.5.2. จับใจความของเรื่องโดย จับจุดมุ่งหมายของเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราว เหตุการณ์หรือความหมายของเรื่องที่เป็นต่อการเข้าใจเรื่องให้ครบถ้วน ตัดรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นต่อการเข้าใจเหตุการณ์หรือความหมายสำคัญของเรื่องออกไปและนำเหตุการณ์หรือความหมายของเรื่องที่สำคัญจำเป็นขาดไม่ได้ต่อการเข้าใจเรื่องมาเรียบเรียงเรื่องให้กระชับ ซึ่งทักษะทั้ง 5 ทักษะได้แนวคิดมาจาก ทิสนา แคมมณี และคณะ (2548, 68).ทักษะการคิดพื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้วัดโดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หน่วยที่ 18 นิทาน จากท้องฟ้า วัด โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งวัดพฤติกรรมในด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ (JIGSAW) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียน
2. ทำให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานและสามารถนำทักษะการคิดไปใช้ในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตประจำวัน